

Vechten voor Veiligheid,

Een onderzoek naar de invloed van het beoefenen van een
vechtsport op de veiligheidsgevoelens en het gedrag.

Bachelorthese Psychologie, stroming Veiligheid en Gezondheid

Miriam Carla de Graaff
S0063754
Universiteit Twente, Enschede
Augustus 2007

Dr. J.M. Gutteling
Dr. M.E. Pieterse

Samenvatting

Het in dit paper beschreven onderzoek richtte zich op de invloed van vechtsporten op gevoelens van veiligheid en gedrag. Er is gekeken naar jongeren, omdat uit onderzoek is gebleken dat van de Nederlandse bevolking jongeren zich het meest onveilig voelen. Uit het in dit paper beschreven onderzoek is gebleken dat vechtsporters zich significant veiliger voelen dan niet-vechtsporters. Hun gedrag is echter niet significant verschillend. Vechtsporters vertonen in gelijke mate ongezond, illegaal en risicovol gedrag als niet-vechtsporters. Significante verschillen werden verder gevonden op het construct sensation seeking: vechtsporters bleken avontuurlijker te zijn dan de andere groep, en slachtofferrol: vechtsporters bleken minder afwachtend te zijn in risicovolle of dreigende situaties. De overige gemeten constructen hadden betrekking op zelfbeeld en flexibiliteit en gaven geen significante verschillen tussen de groepen aan. Hoewel aangenomen werd dat 'veiligheidsgevoelens' een determinant is voor het gedrag bleek dit niet uit het onderzoek. Voor gedrag bleken met name sensation seeking en zelfbeeld voorspellende waarde te hebben. Voor veiligheidsgevoelens bleek het zelfbeeld de meeste voorspellende waarde te hebben en voor gedrag de flexibiliteit. Nader onderzoek naar dit thema en zeker naar de slachtofferrollen is aan te raden.

Voorwoord

Mijn interesse voor Oosterse vechtsporten is ontstaan toen ik gedurende mijn studententijd in contact kwam met VAS Arashi, een studentenvereniging die zich had gespecialiseerd in Aziatische vechtsporten. Na zelf een tijdje Kung Fu te hebben beoefend begon ook de psychologische kant van het vechten mij te interesseren. Dit heeft ertoe geleid dat ik besloot om dit als thema te nemen van mijn bacheloronderzoek voor psychologie. Gelukkig kon ik een beroep doen op mijn eerste begeleider dr. Gutteling, die zelf ook enthousiast werd over het onderzoek en mij goed heeft geholpen, daar wil ik hem dan ook hartelijk voor danken. Op deze plaats wil ik ook mijn tweede begeleider dr. Pieterse bedanken voor zijn steun.

Maar ja, met goede begeleiding en veel ideeën alleen komt er van het onderzoek nog niet veel terecht. Daarom wil ik langs deze weg ook het bestuur van VAS Arashi bedanken, omdat zij het mogelijk hebben gemaakt dat ik mijn vragenlijsten onder hun leden kon verspreiden. Als laatste, natuurlijk niet te vergeten, alle respondenten: alle *Arashika's* en 'gewone' burgers: bedankt voor jullie medewerking!

Ik heb veel geleerd van dit onderzoekstraject en ben nog steeds even enthousiast over het onderzoek en de vechtsporten als toen ik net met het onderzoek begon. Ik hoop dat u veel leesplezier beleeft aan dit rapport.

Miriam de Graaff

Enschede, 31 augustus 2007

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
1 Inleiding	5
2 Criminaliteit en Veiligheid	8
Zelfbeeld	10
Sensation seeking	11
Flexibiliteit & Slachtofferrol	12
Onderzoeksvragen & hypothesen	13
3 Methode	16
Instrument	16
Respondenten	16
Procedure	17
Operationalisatie	17
Veiligheidsgevoelens	18
Gedrag	18
Zelfbeeld	18
Flexibiliteit	19
Sensation seeking	19
Slachtofferrol	19
4 Resultaten	21
Achtergrondkenmerken	21
Veiligheidsgevoelens	21
Gedrag	21
Zelfbeeld	22
Flexibiliteit	22
Sensation seeking	22
Slachtofferrol	23
Voorspellers	24
5 Conclusie & discussie	28
Bronnen	32
Bijlage I	35

1 Inleiding

Een groot gedeelte van de Nederlandse samenleving voelt zich wel eens onveilig. Uit onderzoek door het Ministerie van Binnenlandse Zaken is gebleken dat ruim een kwart van de Nederlanders zich wel eens onveilig voelt. (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties & Ministerie van Justitie, 2005). Om ervoor te zorgen dat de burgers zich zo veilig mogelijk voelen in hun land, is sinds de jaren zeventig een groot deel van het overheidsbeleid gericht op het verminderen van onveiligheidsgevoelens¹ (Vanderveen, 2001). Voor de Overheid is veiligheid een belangrijk punt, mede omdat onveiligheidsgevoelens kunnen leiden tot een verminderd welzijn en er daarmee voor zorgen dat de Nederlandse burgers zich niet op hun gemak voelen en minder presteren in hun eigen land (Vanderveen, 2001). Sinds in 2002 het *Veiligheidsprogramma* door de Overheid in werking werd gezet, is er een dalende trend waar te nemen in de onveiligheidsgevoelens van de Nederlandse burger (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2005).

Hoe veilig men zich voelt is niet overal hetzelfde. Uit onderzoek door de Overheid is gebleken dat er samenhang is tussen de grootte van de stad en de gevoelens van onveiligheid: naarmate men in een grotere stad woont voelt men zich onveiliger. Nederlanders voelen zich vooral onveilig op locaties waar veel jongeren rondhangen, in het openbaar vervoer en in uitgaansgelegenheden (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2005). Naast deze 'dagelijkse' veiligheidsproblematiek heeft de Overheid ook te maken met grotere veiligheidsproblemen waar een groot deel van of zelfs het hele land mee geconfronteerd wordt. Hierbij kan men denken aan terrorisme, maar ook aan dreigingen door natuurrampen of chemische technologie. Door open te zijn over dreigingen en het opzetten van campagnes als de 'anti-terrorisme campagne' probeert de Overheid het welzijn van haar burgers te verbeteren door onveiligheidsgevoelens weg te nemen of op z'n minst te verminderen. Bovendien richt de Overheid zich op het terugdringen van de overlast. Overlast, waaronder ook de hierboven beschreven 'dagelijkse' veiligheidsproblematiek geschaard kan worden, is de laatste jaren namelijk toegenomen in het oog van de Nederlandse burger. Sinds 1997 wordt er echter wel een daling in drugsoverlast gesignaleerd (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2005). Er zijn verschillende soorten overlast te onderscheiden, maar de meeste overlast wordt veroorzaakt door groepen jongeren en dronken mensen. (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2005). Uit onderzoek van het CBS is gebleken dat in 2006 juist jongeren zich het meest onveilig voelen: bijna 40% van

---

¹ In het dagelijks taalgebruik, in de media en in de politiek worden de termen veiligheidsgevoelens en onveiligheidsgevoelens gebruikt. Men dient er zich echter wel bewust van te zijn dat het hier gaat om percepties van veiligheid. Omwille van de maatschappelijke benaming, is deze ook gehandhaafd in dit paper.

de vrouwen in de leeftijd van 15 tot 24 jaar en 20% van de mannen in deze leeftijdsgroep voelen zich wel eens onveilig. Terwijl van de totale bevolking gemiddeld 30% van de vrouwen en 15% van de mannen aangeeft zich wel eens onveilig te voelen (StatLine, 2006). Dat jongeren zich onveiliger voelen dan andere bevolkingsgroepen is niet geheel onterecht: uit onderzoek is gebleken dat met name jongeren en hoogopgeleiden het grootste risico lopen om slachtoffer te worden van criminaliteit (Eggen, 2001). Dit zou wellicht verklaard kunnen worden door de leefstijl van de jongeren: doordat zij bijvoorbeeld tot diep in de nacht uitgaan en zich veel in het openbaar vervoer begeven lopen ze meer kans om slachtoffer te worden van criminaliteit.

Naast het overheidsbeleid willen burgers vaak zelf ook iets doen zodat ze zich beter kunnen weren tegen de 'boze buitenwereld' en niet afhankelijk zijn van het overheidsbeleid. Ze zetten bijvoorbeeld een burgerwacht op, beoefenen een vechtsport, of nemen deel aan een zelfverdedigingscursus. Vechtsporten worden de laatste jaren steeds populairder, en onder jongeren behoren de Oosterse vechtsporten zelfs bij de tien populairste sporten (Theeboom, 2002). Vaak wordt er verwacht dat door deze sporten te beoefenen men na verloop van tijd beter in staat is zichzelf te redden. Het is echter de vraag of degenen die aan een vechtsport doen of hebben deelgenomen aan een zelfverdedigingscursus zich ook daadwerkelijk veiliger voelen dan andere leden van de Nederlandse bevolking. Door aan een vechtsport te doen word je, zoals geldt voor vrijwel alle sporten, zeker fysiek sterker, maar de vraag is of je zelf ook gelooft dat je sterker bent geworden en meer aankunt. Misschien is zelfs het andere uiterste het geval: doordat je merkt dat je fysiek sterker bent geworden heb je het gevoel dat je alles aankan, word je overmoedig, ga je daardoor juist risicovol gedrag vertonen en begeef je je in meer risicovolle situaties. Een aantal onderzoeken geeft zelfs aan dat er een positief verband bestaat tussen het beoefenen van een vechtsport en criminaliteit, wat erop zou kunnen duiden dat vechtsporters sneller in het criminele circuit terechtkomen dan niet-beoefenaars. Andere onderzoeken daarentegen tonen aan dat het beoefenen van een vechtsport juist positief is voor het ontwikkelen van discipline en morele waarden (Theeboom, 2002). Kortom, de onderzoeksresultaten zijn inconsistent, en duiden daarmee op een interessant onderzoeksgebied. In dit onderzoek staat dan ook de volgende vraag centraal:

Welk effect heeft het beoefenen van een vechtsport op het gevoel en gedrag van mensen ten aanzien van veiligheid?

De opbouw van dit paper is als volgt: in het eerste hoofdstuk wordt een korte inleiding op het onderwerp gegeven waarin vechtsporten aan de orde komen en worden tevens de

verschillende onderzoeksvragen en hypothesen geformuleerd en de constructen uiteengezet. Het tweede hoofdstuk heeft betrekking op de onderzoeksmethode, hierin wordt beschreven op welke manier het onderzoek is vormgegeven, welke procedures er gevolgd zijn, wie de respondenten zijn en wat de operationalisatie is. In het derde hoofdstuk worden de resultaten van de statistische analyses gepresenteerd en in het vierde hoofdstuk de conclusie en discussie. De survey is terug te vinden in de bijlage.

2 Criminaliteit en Veiligheid

De criminaliteitscijfers liegen er niet om. Sinds 1994 is het aantal delicten in Nederland jaarlijks toegenomen. In 1994 was er sprake van 67.077 geregistreerde geweldsmisdrijven en 155.684 vernielingen en ordeverstoringen. In 2005 waren deze aantallen gestegen tot respectievelijk 110.509 geweldsmisdrijven en 211.323 vernielingen en ordeverstoringen (StatLine, 2007). Bijna een verdubbeling van de delicten dus. Wat betreft de geweldsdelicten is er ook een enorme stijging waar te nemen: jaarlijks hebben 7,4 van de 100 Nederlanders van boven de 15 jaar te maken met geweldsdelicten. Dit is met name te wijten aan de verdrievoudiging van het aantal bedreigingen (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2005). Wanneer bovendien huiselijk geweld onderzocht wordt, blijkt zelfs dat in 2005 45% van de Nederlandse bevolking met alleen al deze vorm van geweld ooit dagelijks dan wel wekelijks in aanraking is gekomen (GGD Nederland, 2005).

Wellicht kan de enorme stijging van het aantal delicten verklaard worden doordat misdaad de laatste decennia steeds beter geregistreerd wordt en er ook steeds wisselende definities van criminaliteit gehandhaafd zijn. Uit politiegegevens blijkt dat de stijging van criminaliteit de laatste jaren zeer langzaam doorgaat, en ook is er sinds 1997 een relatief constant beeld wat betreft de onveiligheidsgevoelens van Nederlanders; in 1997 voelde men zich ongeveer even onveilig als in 2004 (StatLine, 2007).

Criminaliteitscijfers alleen zijn echter geen juiste maatstaf om te bepalen hoe veilig men zich voelt. Hoewel criminaliteit van grote invloed is op de veiligheidsbeleving van de bevolking zijn ook andere zaken van belang, zoals het gebrek aan vertrouwen in overheids-, en hulpinstanties, vergrijzing en het multiculturele karakter van bepaalde wijken (Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, 2004). Onveiligheid kan worden opgesplitst in subjectieve veiligheid en objectieve veiligheid. Onder objectieve veiligheid wordt de gemeten criminaliteit verstaan en onder subjectieve veiligheid hoe veilig de burger zich voelt. Bij dit laatste is niet alleen (fysieke) criminaliteit aan de orde, maar ook overlast die ondervonden wordt door intimidatie, herrie, hangjongeren, en vervuiling (Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, 2004).

Uit gegevens van de jaren zeventig is gebleken dat toentertijd al 80% van Nederlandse bevolking zich onveilig voelde, en 30% dacht dat het vroeger veiliger was 's avonds op straat (Vanderveen, 2001). Tegenwoordig is 60% bang bij het opendoen en geeft 22% van de Nederlandse bevolking aan zich wel eens onveilig te voelen (StatLine, 2007). Onveiligheidsgevoelens zijn dus niets nieuws, maar dat betekent niet dat de gevoelens niet zijn veranderd. De perceptie van wat veilig en onveilig is, is in de loop van

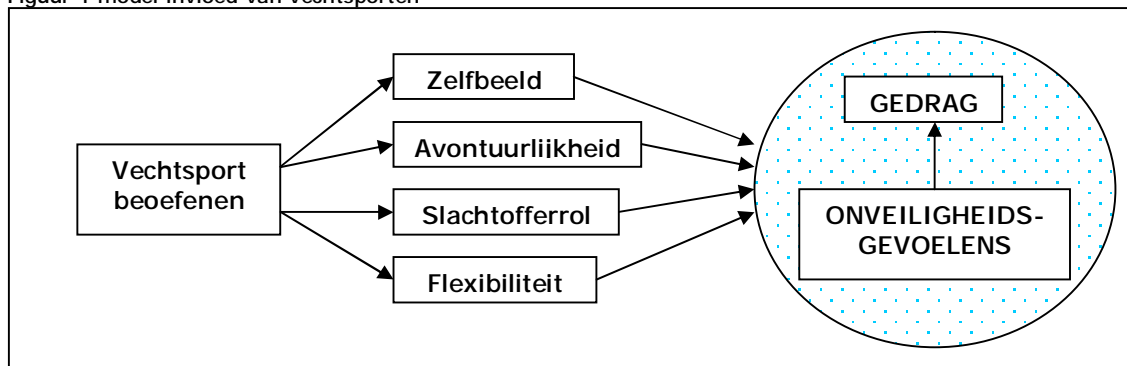

de jaren veranderd. Situaties die vroeger als bedreigend werden gezien, kunnen nu als niet of minder bedreigend worden gepercipieerd, en omgekeerd. Ook kan het zo zijn dat men tegenwoordig vaker met bedreigende situaties geconfronteerd wordt dan vroeger (Vanderveen, 2001). Media-aandacht heeft ook invloed op de gevoelens van onveiligheid. Doordat men in de laatste jaren steeds meer toegang heeft gekregen tot verschillende media, en er dus meer nieuwsbronnen zijn ontstaan, wordt men sneller geconfronteerd met delicten. Wanneer de ontvanger zich kan identificeren met het slachtoffer (wat steeds vaker het geval is door de toename van onder andere emotie-TV, waar ingespeeld wordt op de gevoelens van de kijker), wordt de angst en het gevoel onveilig te zijn vergroot en het voorkomen van delicten overschat (Vanderveen, 2001; Wittebrood & Junger, 2002). Volgens verschillende onderzoekers, waaronder Vanderveen (2001) en Wittebrood et al. (2002), is de intensiteit van onveiligheidsgevoelens niet toegenomen, maar is er tegenwoordig veel meer (politieke) aandacht voor, en is de perceptie van bedreigende situaties veranderd.

In deze studie staan gevoelens van veiligheid centraal. Deze veiligheidsgevoelens worden door verschillende zaken beïnvloed. Hoe veilig men zich voelt is bijvoorbeeld afhankelijk van de persoonlijkheid van het individu. Men voelt zich veilig wanneer er geen dreiging waargenomen wordt, echter wat de één als bedreigend ervaart, ziet de ander wellicht niet als bedreigend (Kamphuis & Vogelaar, 2007). Men voelt zich bedreigd wanneer er angst bestaat om te verliezen wat men heeft. Dit hoeft echter niet eens te betekenen dat het reëel is om te verwachten dat men iets van zichzelf zal verliezen, de angst kan dus ook op onrealistische gronden gebaseerd zijn (Kamphuis et al., 2007).

In dit onderzoek komen verschillende aspecten van persoonlijkheid naar voren die van invloed kunnen zijn op de gevoelens van veiligheid en het vertonen van risicovol gedrag. Het gaat hierbij om de volgende vier aspecten die nog nader zullen worden toegelicht: 1) zelfbeeld, 2) sensation seeking, 3) slachtofferrol, en 4) flexibiliteit. De onveiligheidsgevoelens zijn naast een afhankelijke variabele tevens een onafhankelijke variabele: er wordt verwacht dat zij direct van invloed zijn op het soort gedrag dat men vertoont. Er wordt verwacht dat de vier genoemde aspecten beïnvloed worden door het wel of niet beoefenen van een vechtsport, waardoor deze factor indirect van invloed is op het gedrag en de onveiligheidsgevoelens. Deze verwachte relaties zijn terug te vinden in het in figuur 1 gepresenteerde model.

Figuur 1 model invloed van vechtsporten

In de volgende paragrafen zal worden ingegaan op aspecten van persoonlijkheid die van invloed kunnen zijn op de veiligheidsgevoelens en het vertonen van risicovol gedrag door het individu.

Zelfbeeld

Wanneer men spreekt over gevoelens van veiligheid komen hierbij vaak ook de begrippen agressie, geweld, self-efficacy, zelfvertrouwen en self-esteem naar voren, omdat zij hieraan gerelateerd zijn. In dit onderzoek is het construct zelfbeeld opgesteld, bestaande uit verschillende persoonlijkheidstrekken die het beeld dat men van zichzelf heeft bepalen. Het gaat hier om zelfvertrouwen, zelfeffectiviteit en gevoelens van eigenwaarde.

Door veel onderzoekers wordt gedacht dat het gevoel van eigenwaarde (ook wel self-esteem) van groot belang is om je te kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden. Tegelijkertijd wordt een laag gevoel van eigenwaarde ook vaak gezien als een oorzaak van geweld (Baumeister, Smart en Boden, 1996). Onder een positief gevoel van eigenwaarde wordt door Baumeister, et al. (1996) verstaan: '[...] a favorable global evaluation of oneself' (Baumeister et al, p. 5). Dit houdt in dat wanneer iemand een positief beeld heeft, hij zichzelf over het algemeen een positieve beoordeling zal geven. Wanneer men meer eigenwaarde heeft ziet men minder bedreiging in verschillende situaties (Baumeister, et al., 1996).

Hoewel beargumenteerd zou kunnen worden dat zelfbeeld uit verschillende aspecten bestaat worden in dit onderzoek slechts drie aspecten van zelfbeeld aangehaald: zelfvertrouwen, eigenwaarde en zelfeffectiviteit (self-efficacy)². Vaak wordt weinig zelfvertrouwen gezien als de oorzaak van gewelddadige agressie, omdat men op deze manier macht af kan dwingen en daar zijn gevoel van eigenwaarde vandaan kan halen. Echter uit het onderzoek van Baumeister et al. (1996) is gebleken dat juist mensen met veel zelfvertrouwen vaker in aanraking komen met gewelddadige situaties

² Vanaf dit punt zal zelfeffectiviteit met de Engelse term self-efficacy omschreven worden.

dan mensen met minder zelfvertrouwen. Als oorzaak hiervan zien de onderzoekers het vertrouwen dat deze personen hebben in zichzelf, waardoor zij op zoek gaan naar uitdagingen, hun grenzen proberen te verleggen, en dus vaker in bedreigende situaties terecht komen.

Het zelfbeeld is geen vaststaand gegeven. Zij is variabel en kan door de tijd veranderen. Bijvoorbeeld door te sporten kan er een positiever zelfbeeld ontstaan (McAuley, Mihalko & Bane, 1997). Sport is daarnaast ook van belang bij het ontwikkelen van competenties van een individu (Danish, 1983). Wanneer een individu namelijk het gevoel heeft over meer competenties te beschikken zal hij meer zelfvertrouwen ontwikkelen en zich zekerder en veiliger voelen. De concepten self-efficacy en self-esteem worden vaak met elkaar verward, lopen in elkaar over en hebben dan ook zeker veel met elkaar te maken. Toch onderscheidt self-efficacy zich van self-esteem. Self-efficacy heeft betrekking op '[...] peoples judgements of their capabilities to execute given levels of performance.' (Bandura, 1982, p. 232). Self-efficacy is dus de mate waarin je zelf denkt invloed te kunnen uitoefenen op de uitkomsten van bepaald gedrag omdat je over bepaalde vaardigheden beschikt, terwijl self-esteem puur een beoordeling is van de eigen persoon en geen uitspraak doet over de eigen vaardigheden. Bandura onderscheidt verschillende subschalen van self-efficacy waarop door een individu verschillend gescoord kan worden: de mate van self-efficacy hoeft dus voor één persoon niet op alle onderdelen hetzelfde te zijn. De door Bandura omschreven subschalen zijn: *motorische mogelijkheden*, *sociale vaardigheden*, en *cognitieve vaardigheden* (Bandura, 1982).

Dat er samenhang is tussen self-esteem en self-efficacy blijkt onder andere uit het volgende: hoe positiever je denkt over jezelf (dus hoe groter je eigenwaarde), des te meer je gelooft dat je iets kan: door dit vertrouwen in jezelf is de uitkomst van je actie ook vaker positief. Doen aan sport leidt echter ook tot een hogere self-efficacy omdat je oefent met moeilijke situaties: dit oefenen zorgt ervoor dat je steeds beter met de situaties om kan gaan waardoor de waarschijnlijkheid van een positieve uitkomst groter wordt. Door te sporten ben je dus fysiek gezien ook écht beter in staat om met de situatie om te gaan. Naast dit voordeel zorgt een hoog gevoel van self-efficacy weer voor meer zelfvertrouwen (McAuley et al., 1997). Kortom: sport zorgt voor een verhoging van de self-efficacy, eigenwaarde en zelfvertrouwen, waardoor er een positiever algemeen zelfbeeld ontstaat.

Sensation seeking

Naast het zelfbeeld is ook sensation seeking (wat vertaald kan worden als avontuurlijkheid) van belang bij het wel of niet veilig voelen en het soort gedrag dat iemand vertoont. Sensation seeking is een persoonlijkheidstrekk met een biologische basis die ervoor zorgt dat individuen fysieke arousal gaan zoeken, en om het gewenste niveau

van arousal te bereiken ook van zins zijn om risicovol gedrag te gaan vertonen (Hoyle, Stephenson, Palmgreen, Pugzles Lorch, & Donohew, 2002; Slinger & Rudestam, 1997). Hoyle et al. (2002) hebben de Brief Sensation Seeking Scale opgesteld, waarin de vier aspecten van sensation seeking aan de orde komen. Het gaat om de aspecten: 1) het zoeken naar nieuwe ervaringen, 2) ontremming, 3) het zoeken naar 'thrill' en avontuur, en 4) gevoeligheid voor verveling. De BSSS is opgesteld met als fundament de SSS-V die met veertig vragen het construct sensation seeking meet. Sensation seeking wordt vaak geassocieerd met verschillende illegale en risicovolle gedragingen, zoals roken, drugs en alcoholgebruik (Hoyle et al., 2002).

Flexibiliteit & Slachtofferrol

De twee laatste constructen die van belang zijn in dit onderzoek als antecedent voor gedrag en veiligheidsgevoel zijn flexibiliteit en slachtofferrol. Met flexibiliteit wordt hier de mate bedoeld waarin een individu goed kan omgaan met veranderende omstandigheden. Het gaat hier dus wederom om een persoonlijkheidstrekk. Met de slachtofferrol wordt de persoonlijke copingstrategie bedoeld waar men op terugvalt wanneer er zich een risicovolle gebeurtenis voordoet. Men gebruikt een bepaalde copingstrategie wanneer de homeostase in hun leven wordt aangetast door veranderingen in de omstandigheden of hun inter-persoonlijke relaties (Krauss Whitbourne, 1986). Deze veranderingen zijn niet gewenst en leveren een negatief effect op voor de gezondheid en het welzijn van het individu (Krauss Whitbourne, 1986).

Wanneer zich een gebeurtenis voordoet wordt deze beoordeeld op ernst, waarna men een bepaalde copingstrategie kiest hoe hiermee om te gaan. Welke strategie men kiest en hoe men de gebeurtenis beoordeelt hangt dus af van de flexibiliteit van de persoon, wat volgens Krauss Whitbourne (1986) samenhangt met het *Openness to experience* construct van het Big Five of Personality model van McCrea en Costa (1985). Openness to experience bepaalt in hoeverre een individu open staat voor het opdoen van nieuwe en ongewone ervaringen zonder dat dit hen angstig maakt (Krauss Whitbourne, 1986). Het oorspronkelijke construct, zoals ondermeer geformuleerd door McCrae et al. (1985), bestond uit zes subschalen. Na bestudering is besloten alleen de subschalen *gevoelens* en *activiteiten* in dit onderzoek op te nemen.

Al eerder werd aangegeven dat hoe dreigend men een gebeurtenis ervaart afhangt van het individu. Maar niet alleen de ervaring verschilt van persoon tot persoon, ook de reactie die dreiging oproept verschilt (Kampuis et al., 2007). Deze perceptie van de situatie bepaalt, zoals al eerder vermeld, hoe het individu denkt hiermee om te kunnen gaan. Oftewel, wanneer er gekeken wordt naar risicovolle of gevaarlijke situaties: de beoordeling bepaalt de reactie en dus welke slachtofferrol men inneemt. Dit zou betekenen dat iemand die meer openstaat voor nieuwe ervaringen dus ook een

flexibelere persoonlijkheid heeft, hierdoor minder dreiging ervaart en een andere slachtofferrol op zich neemt.

Sport is positief van invloed gebleken op self-efficacy en zelfvertrouwen (McAuley et al., 1997; Danish, 1983). Hoe positiever men over zichzelf denkt, hoe meer men zichzelf in staat acht om met veranderende omstandigheden om te gaan. Men zal hierdoor de omgeving als minder dreigend beoordelen, wat weer van invloed is op het gedrag dat men vertoont en dus ook de slachtofferrol die men inneemt. Tevens zijn sensation seeking en flexibiliteit belangrijke persoonlijkheidstrekken die van invloed zijn op het gedrag en samenhangen met het beoefenen van sport. Zo is bijvoorbeeld gebleken dat getrainde sporters in hogere mate op zoek gaan naar sensatie dan personen uit een populatie niet-sporters (Slanger et al., 1997).

Onderzoeksvragen & hypothesen

In dit onderzoek staat één specifieke tak van sport centraal: namelijk de vechtsporten. Zoals al eerder vermeld worden vechtsporten (zoals judo, karate, en taekwondo) steeds populairder (Theeboom, 2002). Menigeen vraagt zich echter af of dit wel een goede ontwikkeling is, immers vechtsporten worden vaak geassocieerd met agressiviteit, dus zouden beoefenaars dan niet in het dagelijks leven ook agressiever reageren? Al eerder werd er aangegeven dat resultaten van onderzoeken naar de samenhang tussen criminaliteit en vechtsporten inconsistent zijn (Theeboom, 2002). Bovendien zijn er vele verklaringen te bedenken voor de samenhang tussen vechtsporten en criminaliteit, in plaats van uit te gaan van een causaal verband. Het is bijvoorbeeld niet ondenkbaar dat door het normbesef en de gedragscode zoals de beoefenaars die aangeleerd krijgen vechtsporters eerder geneigd zijn in te grijpen in ernstige situaties waardoor zij betrokken raken bij criminele dan wel agressieve gebeurtenissen. Een andere verklaring voor een eventueel verband tussen vechtsporten en criminaliteit kan volgens Theeboom (2002) gevonden worden in de aantrekkingskracht die de sporten uitoefenen op individuen met een delinquente leefstijl, waardoor een verband gevonden kan worden, maar de vechtsport niet als oorzaak mag worden gezien.

Vechtsporten worden vaak gezien als een manier om zichzelf te leren verdedigen in situaties buiten de vereniging: er ontstaat een vechtcompetentie waardoor men zich beter kan redden in de buitenwereld. Bovendien beïnvloedt het de persoonlijke en morele ontwikkeling (Theeboom, 2002). In dit onderzoek wordt bekeken of het beoefenen van een vechtsport indirect van invloed is op veiligheidsgevoelens en gedrag, doordat het een effect uitoefent op het zelfbeeld, de persoonlijke flexibiliteit, sensation seeking, en de slachtofferrol die men inneemt. Om dit thema te onderzoeken zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Is er een verschil waar te nemen in gevoelens van veiligheid tussen vechtsporters en niet-vechtsporters?

Er wordt verwacht dat de vechtsporters zich veiliger voelen dan niet-vechtsporters, omdat zij meer zelfvertrouwen en een hogere zelfeffectiviteit hebben, en daardoor meer het gevoel hebben dat zij eventuele dreigingen in de omgeving het hoofd kunnen bieden.

- Is er een verschil waar te nemen in het uitvoeren van risicovol gedrag tussen vechtsporters en niet-vechtsporters?

Omdat er verwacht wordt dat de vechtsporters een positiever zelfbeeld hebben dan de niet-vechtsporters wordt er tevens verwacht dat zij meer risicovol gedrag vertonen, mede doordat zij meer het gevoel hebben in controle te zijn over wat er gebeurt in hun omgeving en meer hun grenzen willen verkennen. Er wordt hier ondermeer gekeken naar gedragingen als alcoholgebruik, maar ook naar onveilige seks en wapenbezit.

- Is er een verschil waar te nemen in het zelfbeeld dat men heeft tussen vechtsporters en niet-vechtsporters?

Omdat sport een positieve invloed heeft op zelfvertrouwen en self-efficacy wordt er verwacht dat dit ook geldt voor vechtsporten, waardoor de vechtsporters zichzelf een positievere beoordeling zullen geven.

- Is er een verschil waar te nemen in flexibiliteit tussen vechtsporters en niet-vechtsporters?

Doordat vechtsporters meer zelfvertrouwen en een grotere zelfeffectiviteit hebben zullen zij beter om kunnen gaan met veranderende omstandigheden. Ook zullen zij veranderende omstandigheden als minder bedreigend zien, waardoor er zich geen problemen zullen manifesteren. Kortom, er wordt verwacht dat vechtsporters een flexibelere persoonlijkheid hebben ontwikkeld dan niet-vechtsporters.

- Zijn er verschillen waar te nemen in persoonlijkheid wat betreft sensation seeking tussen vechtsporters en niet-vechtsporters?

Er wordt verwacht dat vechtsporters meer risico nemen en dus ook meer sensatie zoeken. Er kan worden gesteld dat vechtsporters fysiek in een betere conditie zijn waardoor zij grotere risico's kunnen nemen dan niet-vechtsporters en toch niet meer gevaar lopen. Ditzelfde geldt dan dus ook voor het zoeken naar sensatie, voor vechtsporters zullen bepaalde zaken minder sensationeel zijn dan voor niet-vechtsporters, waardoor zij eerder geneigd zullen zijn om meer sensatie te zoeken

om dezelfde 'thrill', hetzelfde niveau van sensatie te beleven, als niet-vechtsporters. Ze worden verwacht avontuurlijker te zijn dan niet-vechtsporters door bovenstaande redenen.

- Zijn er verschillen waar te nemen tussen vechtsporters en niet-vechtsporters in de slachtofferrol die zij innemen?

Er wordt verwacht dat vechtsporters een minder afwachtende slachtofferrol zullen innemen, en dat zij meer 'het heft in eigen handen' zullen nemen. Zij zullen risicovolle situaties als minder bedreigend zien en andere gevoelens hebben dan niet-vechtsporters waardoor een eventueel verschil in reactie verklaard kan worden.

- Is op basis van de veiligheidsgevoelens van een individu diens gedrag te voorspellen?

Er wordt verwacht dat er een sterke samenhang is tussen het gedrag dat iemand vertoont en de mate waarin hij zich veilig voelt. Naarmate men zich veiliger voelt zal men risicovoller gedrag vertonen en een minder afwachtende slachtofferrol innemen.

3 Methode

In dit hoofdstuk wordt aangegeven op welke wijze het onderzoek naar verschillen tussen vechtsporters en niet-vechtsporters is vormgegeven. Het gebruikte instrument, de respondenten, en procedure zullen worden toegelicht.

Instrument

Om te onderzoeken of men zich door een vechtsport te beoefenen onderscheidt van andere Nederlandse burgers, wat betreft veiligheidsgevoelens en gedrag, is gebruik gemaakt van een kwantitatieve onderzoeksmethode. Een survey bestaande uit 78 gesloten vragen werd opgesteld en verspreid. De respondenten konden de vragen online beantwoorden. Met deze onderzoeksmethode kon in korte tijd een grote groep respondenten bereikt worden.

Respondenten

Voor het invullen van de survey werden twee groepen respondenten, van in totaal 250 respondenten, benaderd. In totaal participeerden 178 respondenten (88 mannen, 90 vrouwen) met een gemiddelde leeftijd van 22 jaar ($M = 22.34$, $SD = 2.67$). 22 Procent van respondenten gaf aan tot de groep vechtsporters te behoren. Beide groepen bestonden grotendeels uit studenten van de Universiteit Twente. De ene groep studenten bestond uit personen die een vechtsport uitoefenen. Dit waren allen leden en oud-leden van de Oosterse vechtsportvereniging van de Universiteit Twente. De tweede groep respondenten bestond uit studenten van de Universiteit Twente waarvan de naam voorkwam op een emaillijst: studenten psychologie, studenten toegepaste communicatiewetenschap en studenten die lid waren van een cultuurvereniging. Ook van deze tweede groep zal waarschijnlijk een aantal studenten een vechtsport hebben beoefend. Er is voor benadering van universitair studenten gekozen, omdat zij in de leeftijdscategorie vallen die zich het meest onveilig voelt en omdat zij qua leeftijd en opleidingsniveau ook veel risico lopen slachtoffer te worden van delicten. Van tevoren is getracht de onderzoeksgroep homogeen te houden zodat er geen interveniërende variabelen van invloed zouden kunnen zijn op de resultaten. Door te kiezen voor studenten als onderzoeksgroep, zijn de respondenten qua opleiding en leeftijd ongeveer gelijk wat de betrouwbaarheid van de uitkomsten ten goede komt. De twee groepen 'matchen' echter toch niet helemaal: de man-vrouw verdeling in de totale groep was 49.7% man en 50.3% vrouw, terwijl in de vechtsportgroep mannen oververtegenwoordigd waren (76.3% tegenover 23.7%). Mannen lijken dus meer aangetrokken te worden door de vechtsporten.

Procedure

De verspreiding van de survey verliep door middel van de websites van de studenten vechtsportvereniging en cultuurverenigingen, en middels nieuwsmails van deze verenigingen. Hierdoor werden ongeveer 110 personen uit groep één (de vechtsportgroep) bereikt. De survey werd verder per mail rondgestuurd aan studenten van de Universiteit Twente, waarvan de gegevens bekend waren middels een e-maillijst, met daarin de vraag de link door te mailen naar vrienden, studiegenoten en huisgenoten. Hierdoor is een sneeuwbaaleffect ontstaan waardoor niet is te achterhalen wat het responspercentage van groep twee (de 'gewone' studentengroep) is. In totaal is de link naar de survey onder 250 studenten verspreid, het valt echter te verwachten dat meerdere studenten de survey onder ogen hebben gehad dan wel de mogelijkheid hebben gehad om aan het onderzoek deel te nemen doordat zij door andere studenten de link toegestuurd hebben gekregen.

De studenten werden gevraagd deel te nemen aan het onderzoek, door de vragenlijst in te vullen. Er werd aangegeven dat de antwoorden volledig anoniem zouden worden geanalyseerd zodat een eventueel probleem met maatschappelijke wenselijke antwoorden niet zou ontstaan.

Operationalisatie

Zoals al eerder aangegeven zijn er een aantal constructen die deel uitmaken van het onderzoek. Deze constructen werden onderzocht door verschillende onderdelen van de survey. De onderzochte constructen zijn: 1) veiligheidsgevoelens, 2) gedrag, 3) zelfbeeld (bestaande uit: self-esteem & self-efficacy), 4) flexibiliteit, 5), sensation seeking en 6) slachtofferrol. De verschillende vragen in de vragenlijst werden geclusterd tot een construct, zodat er niet op vraagniveau naar de respons van de respondenten gekeken hoefde te worden. Voordat de analyse van de constructen plaatsvond zijn zij onderworpen aan een betrouwbaarheidsanalyse. Vooraf was besloten dat alle constructen ten minste een alpha van .600 zouden moeten hebben om verder meegenomen te worden bij de nadere analyses. Een alpha tussen .600 en .700 werd als redelijk beschouwd, en alpha's groter dan .700 als goed. Dit heeft ertoe geleid dat van een aantal constructen items zijn verwijderd om de alpha te verhogen, in het geval van flexibiliteit bleken er tevens een aantal items op meerdere dimensies te laden, wat betekent dat zij niet goed discrimineren en zijn daarom in het verdere onderzoek buiten beschouwing gelaten. Het construct waarmee het gedrag van de respondenten werd gemeten bleek een alpha van .536 te hebben. Ook al valt deze score onder de cut-off van .600 is zij wel in het onderzoek opgenomen omdat de vragen gebaseerd zijn op een bestaande vragenlijst en de alpha niet verder verhoogd kon worden. In tabel 1 staan de resultaten van deze betrouwbaarheidsanalyses vermeld. De alpha die vermeld staat, is

de alpha nadat de beschreven items verwijderd zijn. De N geeft aan hoeveel vragen uiteindelijk overbleven in het construct.

Tabel 1 Alpha's van de constructen

<i>Construct</i>	<i>Alpha</i>	<i>Items verwijderd</i>
Veiligheidsgevoel (N=17)	.671	14
Gedrag (N=11)	.536	Geen
Zelfbeeld (N=12)	.807	35
Flexibiliteit (N=5)	.676	67, 68, 72, 74, 75
Sensation seeking (N=8)	.696	Geen

Deel A van de survey (vraag 1-8) heeft betrekking op de achtergrond variabelen van de respondent. Hier werd onder andere gevraagd naar de leeftijd en het geslacht van de respondent.

Veiligheidsgevoelens

Deel B van de survey (vraag 9-26) heeft betrekking op de gevoelens van veiligheid van de respondent. Er werden vragen gesteld over de perceptie van de veiligheid in Nederland. Door middel van een vijfpunts Likertschaal konden de respondenten aangeven welk gevoel zij hadden. Voorbeelden van vragen uit dit onderdeel zijn: 'De laatste jaren is Nederland steeds veiliger geworden.' (vraag 9) en 'Ik vind het niet prettig om in het donker door de stad te fietsen.' (vraag 19). Uit eerder gehouden onderzoek in Rotterdam is een aantal zaken gevonden die gevoelens van veiligheid bevorderen. Deze uitkomsten zijn opgenomen in de voor dit onderzoek opgezette survey. Het gaat om zaken als de aanwezigheid van andere mensen, beveiliging, en verlichting (Vanderveen, 1998).

Gedrag

Deel E van de survey (vraag 54-64) vraagt naar het gedrag van de respondenten. De vragen zijn gebaseerd op de 'Youth risk behavior surveillance' (Eaton, Kann, Kinchen, Ross, Hawkins, et al., 2005). Gedragingen die in dit jaarlijks terugkerende onderzoek naar Amerikaanse jongeren worden onderzocht zijn ook opgenomen in deze survey. Voorbeelden van deze vragen zijn: 'Rookt u?' (vraag 55) en 'Zou u zich ermee bemoeien wanneer u getuige bent van een ruzie op straat?' (vraag 62). Met de oorspronkelijke vragenlijst wordt jaarlijks het gedrag van jongeren geanalyseerd om in te kunnen spelen op maatschappelijke problemen en preventief op te kunnen treden wanneer er een negatieve trend in het gedrag van de jongeren ontdekt wordt.

Zelfbeeld

Deel C van de survey (vraag 29-41) heeft betrekking op het construct zelfbeeld. De vragen over zelfvertrouwen zijn gebaseerd op vragen uit de 'vragenlijst zelfvertrouwen'

van Banks (1976). Voorbeelden van deze vragen zijn: 'Ik doe liever niet mee aan activiteiten die vreemd of nieuw voor mij zijn uit verlegenheid of angst.' (vraag 37) en 'Ik heb vaak kritiek op mijzelf.' (vraag 38). De vragen die betrekking hebben op self efficacy zijn gebaseerd op de 'physical self efficacy scale' van (Ryckmann, Robbins, Thornton & Cantrell, 1982). Het zijn vragen over in hoeverre men denkt bepaald gedrag te kunnen vertonen. Voorbeelden van de vragen die betrekking hebben op self efficacy zijn: 'Ik acht mijzelf in staat 's nachts na het uitgaan veilig thuis te komen.' (vraag 34) en 'waar ik aan begin kan ik tot een goed einde brengen.' (vraag 29).

Flexibiliteit

Deel F onderzoekt de mate waarin men in staat is zich aan te passen aan veranderende omstandigheden. Voorbeelden van deze vragen zijn: 'Wanneer ik op het laatste moment een wijziging van plannen doorkrijg vind ik het moeilijk om hier mee om te gaan.' (vraag 67) en 'Wanneer ik een andere route dan gewoonlijk moet fietsen, vind ik dit geen enkel probleem.' (vraag 68).

Sensation seeking

Deel D van de survey (vraag 42-49) heeft betrekking op de persoonlijkheid van de respondent. Hierin werd ondermeer gekeken naar de mate van sensation seeking van de respondent. De vragen uit dit onderdeel zijn gebaseerd op de 'Brief Sensation Seeking Scale' (Hoyle, Stephenson, Palmgreen, Puzles Lorch, Donohew, 2002) een verkorte versie van de sensation seeking questionnaire waarin de vier onderdelen van dit construct naar voren komen: 1) het zoeken naar nieuwe ervaringen, 2) ontremming, 3) het zoeken naar 'thrill' en avontuur, en 3) gevoeligheid voor verveling. Voorbeelden van vragen uit dit onderdeel zijn 'Ik zou graag vreemde plaatsen gaan ontdekken.' (vraag 42) en 'Ik doe graag angstaanjagende dingen.' (vraag 47). Hoewel deze vragen uit het Engels zijn vertaald en ook Amerikaanse tests niet altijd even goed werken voor niet-Amerikanen is de alpha voldoende gebleken (.697) waar de oorspronkelijke versie van de BSSS een alpha vertoonde van .740 (Stephenson, Hoyle, Palmgreen & Slater et al., 2003; Hoyle et al, 2002).

Slachtofferrol

De verschillende delen van de vragenlijst werden onderbroken door vijf verschillende scenario's. In deze scenario's werden verschillende risicovolle situaties geschetst, de respondent diende aan te geven op welke wijze hij of zij zou reageren en welke gevoelens deze situatie op zouden roepen. Deze scenariovragen hadden als doel te bepalen welke slachtofferrol de respondenten in nemen. De eerste scenariovraag had betrekking op alcoholgebruik en deelname aan het verkeer. De tweede scenariovraag had betrekking op de situatie waarin de respondent 's nachts door een donker bos naar huis zou moeten fietsen. Het derde scenario betrof een uitgaanssituatie met groep

dreigend uitziende jongeren. In het vierde scenario moesten de respondenten zich indenken dat ze beroofd werden, en in het laatste scenario werden de respondenten geconfronteerd met vandalisme en dreiging in het openbaar vervoer.

4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. De invloed van het beoefenen van een vechtsport werd op verschillende constructen gemeten. Allereerst zullen de algemene achtergrond kenmerken van de onderzoeksgroep vermeld worden, waarna vervolgens aan de hand van de onderzoeksvragen de overige resultaten behandeld zullen worden.

Achtergrondkenmerken

In totaal namen 178 respondenten deel aan het onderzoek: 88 mannen en 90 vrouwen. De gemiddelde leeftijd van de respondenten lag op 22 jaar. 21,9% Van de respondenten gaf aan een vechtsport te beoefenen, 41,6% gaf aan ooit in het verleden een vechtsport te hebben beoefend. 42,7% van de respondenten had nog nooit een vechtsport beoefend, en degenen die dit wel hadden gedaan deden dit gemiddeld een jaar. Als belangrijkste reden om een vechtsport te gaan beoefenen gaven de respondenten aan dat zij fysiek fitter wilden worden, opvallend was dat niemand aangaf op deze manier zijn of haar agressie kwijt te willen raken.

Veiligheidsgevoelens

Om de eerste onderzoeksvraag (of er een verschil is in gevoelens van veiligheid tussen vechtsporters en niet vechtsporters) te kunnen beantwoorden is er een t-toets afgenomen. Op het construct veiligheidsgevoelens (item 9-26) is een significant verschil gevonden tussen de vechtsporters en niet-vechtsporters ($t = 3.036$, $df = 140$, $p = 0.003$). In tabel 2 zijn de gemiddelde scores op dit construct terug te vinden. De gemiddelde scores van de vechtsporters liggen over het algemeen hoger, met name op vragen over terrorisme en veiligheid 's nachts, wat betekent dat ze een positiever beeld hebben van de veiligheid en de omgeving dus als veiliger percipiëren dan niet-vechtsporters. Wanneer er op vraagniveau naar het construct gekeken wordt verschillen de twee groepen niet significant van mening wanneer zij gevraagd worden naar overheidsingrijpen, hangjongeren en vandalisme.

Gedrag

De tweede onderzoeksvraag had betrekking op verschillen in vertoond risicovol, illegaal en ongezond gedrag. Hoe lager de scores, hoe gezonder en veiliger het gedrag van de respondent is. Door middel van een t-toets werden items 54 tot en met 64 onderzocht of er significante verschillen in gedrag tussen vechtsporters en niet-vechtsporters bestaan. Er is geen significant verschil in gedrag geconstateerd ($t = -1.729$, $df = 142$, $p = .467$). Maar vechtsporters lijken er over het algemeen wel een gezondere leefstijl op na te houden: ze roken en drinken minder en gebruiken minder drugs. Ze zijn echter wel vaker

betrokken bij vechtpartijen en ruzies, en dragen vaker een wapen op zak dan niet-vechtsporters.

Tabel 2 gemiddelde scores op de constructen

	Vechtsporters	Niet-vechtsporters
<i>Veiligheidsgevoel</i>	3.047 (N=33)**	2.798 (N=108)
<i>Gedrag</i>	3.257 (N=32)	2.984 (N=111)
<i>Zelfbeeld</i>	3.793 (N=32)	3.644 (N=110)
<i>Flexibiliteit</i>	3.241 (N=31)	3.273 (N=113)
<i>Sensation seeking</i>	3.258 (N=32)*	2.984 (N=111)
<i>Slachtofferrol</i>	1.819 (N=31)**	2.109 (N=113)

* = $P \leq 0.05$, significant verschil tussen de groepen

** = $P \leq 0.01$, significant verschil tussen de groepen

Zelfbeeld

De derde onderzoeksvraag had betrekking op een determinant van veiligheidsgevoelens en gedrag. Het construct zelfbeeld, bestaande uit de onderdelen zelfvertrouwen en self-efficacy, werd gemeten met de items 29 tot en met 41. De twee groepen respondenten scoren niet significant verschillend ($t = 1.418$, $df = 140$, $p = 0.158$). Wanneer er echter op vraagniveau naar het construct gekeken wordt, scoren de vechtsporters significant hoger op item 32 (*Wanneer iemand mij lastig valt sta ik mijn mannetje wel*). De vechtsporters scoren op dit item gemiddeld 4.18 tegenover 3.53 van de niet-vechtsporters, blijkbaar voelen zij zich zekerder over zichzelf dan niet-vechtsporters.

Flexibiliteit

De vierde onderzoeksvraag had betrekking op verschillen in de persoonlijkheid van vechtsporters en niet-vechtsporters, namelijk op het aspect flexibiliteit. Het construct flexibiliteit werd gemeten met de items 67 tot en met 76. Een hoge score duidt op weinig moeite met veranderende omstandigheden en openstaan voor nieuwe ervaringen. Of er significante verschillen bestaan tussen de twee groepen op dit onderdeel is met een t-toets onderzocht. Uit deze analyse bleek dat er geen significante verschillen zijn tussen de twee groepen ($t = 1.521$, $df = 142$, $p = 0.131$). Uit de scores is gebleken dat de twee groepen even goed met verandering om kunnen gaan, en evenveel van spanning en nieuwe dingen houden.

Sensation seeking

Ook het construct sensation seeking heeft te maken met de persoonlijkheid van de respondent (items 42-49). Hogere scores duiden op meer sensation seeking. De vijfde onderzoeksvraag betrof het verschil in mate van sensation seeking tussen vechtsporters en niet-vechtsporters. Door middel van een t-toets is onderzocht of de twee groepen significant van elkaar afwijken. Er is aangetoond dat vechtsporters significant hoger

scoren, wat betekent dat ze avontuurlijker zijn dan de niet-vechtsporters ($t = 2.090$, $df = 141$, $p = 0.038$). Dit komt vooral naar voren in fysieke zaken zoals angstaanjagende en illegale dingen uitproberen. Ze behalen dezelfde score als 'gewone burgers' op hun hang naar afwisseling en de mate waarin ze houden van wilde feestjes.

Slachtofferrol

De laatste onderzoeksvraag had betrekking op de manier hoe men omgaat met lastige situaties en welke gevoelens deze oproepen. Met vijf verschillende scenariovragen werd onderzocht hoe de respondenten zouden reageren op bedreigende of risicovolle situaties, oftewel welke slachtofferrol zij op zich zouden nemen. Door middel van t-toetsen werd onderzocht of er significante verschillen tussen de twee groepen waar te nemen zijn. Zowel op het construct slachtofferrol als op alle scenario's afzonderlijk zijn de toetsen afgenomen. Op het construct slachtofferrol bleken er zich significante verschillen voor te doen ($t = -3.459$, $df = 142$, $p = 0.001$): de vechtsporters scoren over het algemeen minder afwachtend dan de niet-vechtsporters.

Het eerste scenario had betrekking op deelname aan het verkeer met alcohol op. De twee groepen verschilden onderling niet significant in hun actie ($t = 0.325$, $df = 148$, $p = 0.746$), en op boosheid, angst en onrust scoorden de twee groepen significant anders: vechtsporters gaven aan zich minder boos te voelen dan niet-vechtsporters ($t = 2.715$, $df = 148$, $p = 0.007$), ze voelden zich minder angstig ($t = 2.624$, $df = 148$, $p = 0.010$) en voelden zich minder onrustig ($t = 2.513$, $df = 148$, $p = 0.013$). De vechtsporters kiezen in dit scenario meestal voor de optie zelf naar huis lopen, en de niet-vechtsporters kiezen er over het algemeen voor om iemand anders te vragen hem/haar naar huis te brengen.

Het tweede scenario had betrekking op in het donker door het bos naar huis fietsen. Ook hierop gaven de twee groepen geen significant verschil aan ($t = -1.947$, $df = 142$, $p = 0.054$). De meeste vechtsporters zouden gewoon door het bos fietsen, terwijl de anderen er de voorkeur aan geven om de langere route door het centrum te fietsen. Ook op de gevoelens die deze situatie bij de respondenten oproep traden geen significante verschillen op.

Het derde scenario betrof het alleen lopen langs een groep verdachte figuren in de nacht. Hier vertonen de vechtsporters een significant verschil met de niet-vechtsporters: zij kiezen er vaker voor om gewoon door te lopen, terwijl niet-vechtsporters ervoor kiezen om een blokje om te lopen ($t = -2.024$, $df = 143$, $p = 0.045$). Vechtsporters voelen zich in deze situatie meer in controle ($t = -2.072$, $df = 143$, $p = 0.040$), minder angstig ($t = 3.131$, $df = 143$, $p = 0.002$) en minder onprettig ($t = 3.206$, $df = 142$, $p = 0.002$) dan niet-vechtsporters.

In het vierde scenario werd de respondent geconfronteerd met een overval. Uit de t-toets blijkt dat er geen significant verschil in reactie bestaat tussen de twee groepen ($t = 0.147$, $df = 143$, $p = 0.884$). Wat betreft hun gevoel gaven de vechtsporters aan zich

meer in controle te voelen over de situatie dan de niet-vechtsporters ($t = -2.400$, $df = 143$, $p = 0.018$). Zowel bij de vechtsporters als bij de niet-vechtsporters kozen de meesten ervoor om hard te gaan schreeuwen en te proberen de overvaller te pakken te krijgen.

Het laatste scenario had betrekking op vandalisme en ruzie in de trein. Hier verscheen wel een significant verschil: de meeste niet-vechtsporters blijven zitten en wachten op de politie terwijl de vechtsporters zelf de belaagde te hulp schieten ($t = 3.375$, $df = 143$, $p = 0.001$). Ook roept deze situatie andere gevoelens op bij de twee groepen: vechtsporters zijn minder angstig ($t = 2.426$, $df = 141$, $p = 0.017$), voelen zich minder onprettig ($t = 2.462$, $df = 140$, $p = 0.015$), en voelen zich meer in controle over de situatie ($t = -2.935$, $df = 142$, $p = 0.004$).

De gevoelens die door de scenario's werden opgeroepen zijn gegroepeerd in vijf constructen. Deze werden onderworpen aan een t-toets waaruit bleek dat vechtsporters significant afwijken van niet-vechtsporters wanneer zij beoordeeld worden op gevoelens van boosheid ($t = 2.152$, $df = 140$, $p = .033$), angst ($t = 3.249$, $df = 140$, $p = .048$), en de mate waarin zij zich onprettig ($t = 2.797$, $df = 137$, $p = .006$) en in controle ($t = -2.914$, $df = 141$, $p = .004$) voelen.

Voorspellers

Om te bepalen welke determinant de meeste voorspellende waarde heeft op veiligheidsgevoelens en gedrag zijn er regressie-analyses uitgevoerd. De resultaten van deze analyses kunnen in tabel 3 worden afgelezen.

Tabel 3 regressie analyse op veiligheidsgevoelens

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
	β	β	β	β
Geslacht	.286**	.283**	.263**	.262**
Vechtsport		.018	.007	-.022
Zelfbeeld			-.234*	-.202*
Flexibiliteit			.054	.055
Sensation seeking			-.040	-.028
Slachtofferrol				.137*
Rsquare	.209	.210	.263	.293
F	33.580	16.711	8.796	8.435
P	.000	.000	.000	.000
Rsquare change		.001	.054	.030
F change		.084	2.991	5.147
P change		.772	.034	.025

* $p \leq .05$
 ** $p \leq .01$

Uit tabel 3 blijkt dat geslacht als voorspeller de meeste variantie in veiligheidsgevoelens verklaart. In alle modellen levert zij een onafhankelijke bijdrage aan de variantie. Zelfbeeld levert ook een onafhankelijke bijdrage aan de variantie in model 3 en model 4. Naarmate het zelfbeeld positiever wordt, voelt men zich veiliger. In model 4 heeft ook

sensation seeking een onafhankelijke bijdrage, hiervoor geldt hetzelfde als voor het zelfbeeld: hoe hoger de score des te veiliger men zich voelt. Het wel of niet beoefenen van een vechtsport lijkt minder van invloed te zijn. Wanneer de persoonlijkheidstrekken bij de analyses betrokken worden kan worden geconstateerd dat zij weer een behoorlijk deel van de variantie verklaren, dit geldt ook voor de toevoeging van de afwachtendheid die men vertoont bij de slachtofferrol.

Wanneer er een regressie analyse uitgevoerd wordt op gedrag (zie tabel 4) valt op dat hier het grootste deel van de variantie verklaard wordt door de persoonlijkheidstrekken (model 3). In model 2 levert geslacht een onafhankelijke bijdrage aan de variantie, terwijl in model 3, model 4 en model 5 de constructen zelfbeeld en sensation seeking een onafhankelijke bijdrage hebben. Hoe positiever het zelfbeeld, hoe gezonder het gedrag. Voor sensation seeking geldt: hoe avontuurlijker hoe meer riskant gedrag er vertoond wordt. In tabel 4 is het complete overzicht van de regressie analyse op gedrag terug te vinden.

Tabel 4 regressie analyse op gedrag

	Model 1 β	Model 2 β	Model 3 B	Model 4 β	Model 5 β
Geslacht	-.120	-.143*	-.100	-.100	-.139
Vechtsport		.124	.150	.153	.156
Zelfbeeld			.284**	.290**	.321**
Flexibiliteit			.152	.154	-.052
Sensation seeking			-.044*	-.044*	.158*
Slachtofferrol				.024	.004
Veiligheidsgevoelens					.151
Rsquare	.023	.039	.121	.122	.132
F	3.022	2.581	3.402	2.827	2.635
P	.085	.080	.007	.013	.014
Rsquare change		.016	.082	.001	.010
F change		2.114	3.832	.082	1.420
P change		.148	.012	.775	.236

* $p \leq .05$ / ** $p \leq .01$

Om te bepalen in hoeverre de verschillende constructen van invloed zijn op de slachtofferrol van de respondenten is er tevens een regressieanalyse uitgevoerd. De verschillende scenario's zijn apart geanalyseerd. Op voorhand waren de scenario's dusdanig geschaald dat naarmate de score van de respondent hoger is hij of zij een meer afwachtende slachtofferrol inneemt. Op alle scenario's bleken de verschillende constructen weinig variantie te verklaren. De resultaten lijken ook niet consistent te zijn: bij scenario 3 vertoont men een meer afwachtende slachtofferrol naarmate men zich veiliger voelt terwijl voor scenario 4 het omgekeerde geldt. In tabel 5 zijn de resultaten te vinden.

Tabel 5 regressie analyse scenario's slachtofferrol

Construct	R square	β
Voorspellende waarde voor Scenario 1		
Veiligheidsgevoelens	.003	.160
Gedrag	-.016	-.295
Zelfbeeld	.001	-.074
Flexibiliteit	.003	-.083
Sensation seeking	.000	-.031
Voorspellende waarde voor Scenario 2		
Veiligheidsgevoel	.008	.227
Gedrag	.013	.225
Zelfbeeld	.005	.166
Flexibiliteit	.023	.210
Sensation seeking	.004	-.073
Voorspellende waarde voor Scenario 3		
Veiligheidsgevoel	.047	.864
Gedrag	.029	-.551
Zelfbeeld	.066	-1.025
Flexibiliteit	.034	-.423
Sensation seeking	.071	-.516
Voorspellende waarde voor Scenario 4		
Veiligheidsgevoelens	.000	-.017
Gedrag	.003	-.104
Zelfbeeld	.015	-.293
Flexibiliteit	.042	-.281
Sensation seeking	.000	.018
Voorspellende waarde voor Scenario 5		
Veiligheidsgevoelens	.029	.322
Gedrag	.037	-.291
Zelfbeeld	.036	-.359
Flexibiliteit	.005	-.076
Sensation seeking	.023	-.138

Tabel 6 regressie analyse construct slachtofferrol

	Model 1 β	Model 2 β	Model 3 β	Model 4 β
Geslacht	.086	.041	.007	-.071
Vechtsport		.241**	.212*	.210*
Zelfbeeld			-.231*	-.162
Flexibiliteit			-.006	-.080
Sensation seeking			-.092	-.022
Veiligheidsgevoelens				-2.95*
Rsquare	.011	.064	.109	.145
F	1.366	4.320	3.015	3.455
P	.245	.0150	.0130	.003
Rsquare change		.054	.045	.036
F change		7.207	2.071	5.147
P change		.008	.108	.025

* $p \leq .05$ / ** $p \leq .01$

Uit de regressieanalyse naar het construct slachtofferrol (zie tabel 6) komt naar voren dat de meeste invloed op de variantie verklaard kan worden door de veiligheidsgevoelens van de respondent. Naarmate men zich veiliger voelt, neemt men een minder afwachtende slachtofferrol in. Verder blijkt uit de tabel dat in model 3 het zelfbeeld een onafhankelijke bijdrage levert aan de slachtofferrol: naarmate het zelfbeeld negatiever wordt neemt men een steeds passievere slachtofferrol in. Opvallend is dat op slachtofferrol het beoefenen van een vechtsport wel van grote invloed is: naarmate men meer aan een vechtsport doet, neemt men een minder afwachtende slachtofferrol in.

5 Conclusie & discussie

Het in dit paper beschreven onderzoek richtte zich op de invloed van het beoefenen van een vechtsport op veiligheidsgevoelens en het vertonen van risicovol gedrag. In dit hoofdstuk zullen de conclusies worden getrokken op basis van de al eerder beschreven resultaten. De onderzoeksvragen zullen beantwoord worden, en ook zullen de beperkingen van het onderzoek in dit hoofdstuk ter discussie worden gesteld.

De eerste onderzoeksvraag, of er een verschil is waar te nemen in veiligheidsgevoelens, kan bevestigend worden beantwoord. De verwachting dat vechtsporters positiever zijn over de situatie en zich veiliger voelen dan niet-vechtsporters is juist. Dit leidt er echter niet toe dat ook het gedrag verschilt. De tweede onderzoeksvraag had betrekking op het vertonen van risicovol gedrag. De vechtsporters vertonen dus in tegenstelling tot de verwachting geen riskanter gedrag dan niet-vechtsporters.

De derde onderzoeksvraag had betrekking op de determinant zelfbeeld. Ook deze bleek niet verschillend te zijn tussen beide groepen: zowel de vechtsporters als de niet-vechtsporters hadden een positief zelfbeeld. De volgende onderzoeksvraag had betrekking op de persoonlijkheidstrekk flexibiliteit. Ook hierop werd geen verschil tussen beide groepen geconstateerd. Wat wel degelijk verschilde is de mate van sensation seeking tussen vechtsporters en niet-vechtsporters. Vechtsporters bleken avontuurlijker aangelegd en hebben meer behoefte aan arousal waardoor zij hoger scoren op de vragen naar sensation seeking. Dit bevestigt de hypothese van onderzoeksvraag vijf.

De zesde onderzoeksvraag had betrekking op de verschillen in slachtofferrol tussen vechtsporters en niet-vechtsporters. Over het algemeen kan gesteld worden dat vechtsporters zich minder angstig, minder onprettig en meer in controle voelen dan niet-vechtsporters. Echter veel significante verschillen in de uiteindelijke slachtofferrol kwamen niet naar voren. In twee gevallen scoorden de vechtsporters dusdanig anders dat er een significant verschil geconstateerd werd. De vechtsporters blijken, in overeenstemming met de verwachting, in deze scenario's minder afwachtend. Er zou wellicht voorzichtig gesteld kunnen worden dat vechtsporters minder afwachtend reageren wanneer er sprake is van een concrete dreiging en ook meer risico's durven te nemen dan niet-vechtsporters, terwijl zij niet anders reageren dan niet-vechtsporters wanneer de dreiging niet direct aanwezig is. Dit verschil zou verder uitgediept moeten worden in vervolgonderzoek om hier echt betrouwbare uitspraken over te kunnen doen. Op gevoelens van onrust na, scoren de vechtsporters wel significant anders dan de niet-vechtsporters op de gevoelens die de geschetste situaties oproepen. Zij voelen zich

minder boos, minder onprettig, minder angstig en meer in controle dan de niet-vechtsporters.

De laatste onderzoeksvraag had betrekking op de voorspellende waarde van de verschillende determinanten. Voor de veiligheidsgevoelens van de respondenten bleken geslacht, zelfbeeld en slachtofferrol de beste indicatoren te zijn, en de meeste invloed te hebben op de verschillen in score op het construct. Naarmate het zelfbeeld positiever is neemt het veiligheidsgevoel af, en ook wanneer men een afwachtendere slachtofferrol inneemt. Voor het gedrag bleken veiligheidsgevoelens nauwelijks de variantie te verklaren. Dit verklaart waardoor de veiligheidsgevoelens tussen de groepen wel significant verschilden en het gedrag niet. Voor gedrag bleken geslacht, zelfbeeld en sensation seeking de beste voorspellers. Naarmate het zelfbeeld positiever is en er een hogere score behaald is op sensation seeking, neemt het vertonen van risicovol ongezond en illegaal gedrag toe.

Ook werd er gekeken hoe de slachtofferrol werd beïnvloed door de verschillende constructen. Er werd hier alleen naar het actiegedeelte van de scenariovragen gekeken. Hier kwam uit naar voren dat vechtsporters zich significant anders gedragen dan niet-vechtsporters. Over het algemeen kan men wellicht stellen dat, naarmate de dreiging concreter is, het zelfbeeld positiever, men een hogere score op sensation seeking behaalt en meer risicovol gedrag vertoont, er dan een minder afwachtende slachtofferrol ingenomen wordt. Bovendien mag er gesteld worden dat naarmate men zich veiliger voelt men ook een minder afwachtende slachtofferrol inneemt.

Uit het onderzoek komt dus het beeld naar voren dat vechtsporters zich veiliger voelen dan niet vechtsporters, maar niet zozeer dat zij zich erg anders gedragen. Er is dus een verband tussen het beoefenen van een vechtsport en de veiligheidsgevoelens, maar dit geeft nog niet aan dat er een causaal verband is. Vechtsporters voelen zich veiliger, maar dit hoeft niet noodzakelijkerwijs veroorzaakt te zijn door het feit dat zij een vechtsport beoefenen. Het zou ook kunnen zijn dat hun persoonlijkheid ervoor zorgt dat zij zich veiliger voelen én tegelijkertijd een interesse in vechtsporten veroorzaakt waardoor de correlatie ontstaat.

Voor vervolgonderzoek is het aan te raden om dieper in te gaan op de slachtofferrol. In dit onderzoek is dit concept summier aan bod gekomen waardoor het de vraag is of de resultaten op dit onderdeel een betrouwbaar beeld geven. Bovendien is met de scenariovragen niet een eenduidig beeld naar voren gekomen: in sommige situaties reageren vechtsporters duidelijk minder passief dan niet-vechtsporters terwijl zij in andere situaties niet verschillend reageren. Het is interessant om hier verder op in te gaan. Bovendien gaat het hier om scenariovragen, wat dus inhoudt dat de respondent zich een situatie moet inbeelden en een door hem verwachte reactie onderzocht wordt

terwijl de respondent in een 'real-life' situatie misschien heel anders zou hebben gereageerd.

Een ander punt waar rekening mee gehouden moet worden bij het interpreteren van de resultaten is het feit dat er relatief weinig vechtsporters een vragenlijst volledig hebben ingevuld, waardoor de verhouding tussen de groepen nogal scheef is. Dit kan een vertekend beeld hebben opgeleverd. Een aanzienlijk aantal respondenten heeft niet de gehele vragenlijst ingevuld. Vragenlijsten waar vanaf vraag 42 niets meer ingevuld was zijn niet in de analyses opgenomen. Dit is tevens een punt om bij vervolgonderzoek rekening mee te houden: een vragenlijst met 78 vragen is blijkbaar voor veel personen te lang om volledig in te vullen.

Daarnaast dient de vragenlijst ook wellicht aangepast te worden. Doordat er alleen gesloten vragen werden gesteld kan het zo zijn dat reacties die door de onderzoeker van tevoren niet waren verwacht, en daarom dus ook niet in de antwoordopties voorkomen, gemist zijn, ook al zouden deze wel belangrijk kunnen zijn om de situatie te begrijpen. Verder heeft de vragenlijst als nadeel dat de stellingen moesten worden beoordeeld door middel van een schaalverdeling: deze schaalverdeling kan bij de respondenten onderling een verschil in gevoelswaarde hebben veroorzaakt waardoor de antwoorden eigenlijk moeilijk te vergelijken zijn. Een ander punt waar kritisch naar gekeken dient te worden is de betrouwbaarheid van het construct gedrag. Dit construct gaf een alpha van .536 aan, wat in principe onder de maat is. Toch is dit construct verder geanalyseerd omdat de vragen gebaseerd waren op een bestaande vragenlijst, maar dit heeft wellicht invloed gehad op de resultaten en de daaruit getrokken conclusies.

Al eerder werd aangegeven dat door het beoefenen van een sport mensen anders gaan reageren en veranderen qua fysieke kracht, maar ook qua self-efficacy, zelfvertrouwen en sensation seeking. In dit onderzoek is de respondenten niet gevraagd naar hun overige sportactiviteiten. Misschien was een gedeelte van de respondenten die nu gezien zijn als niet-vechtsporter wel fanatieke basketballer of voetballer waardoor zij ook al significant verschillen van niet-sporters. Het zou dus kunnen zijn dan er eigenlijk drie groepen geclassificeerd zouden moeten worden om een duidelijk verschil te kunnen zien tussen vechtsporters, sporters en niet-sporters wat betreft hun veiligheidsgevoelens en het vertonen van risicovol gedrag. Een ander probleem treedt op wanneer er gekeken wordt naar de man-vrouw verdeling. In de vechtsportgroep waren de mannen oververtegenwoordigd met ruim driekwart van het totaal aantal vechtsporters, terwijl in de groep niet-vechtsporters de vrouwen over vertegenwoordigd zijn met 57.8% tegenover 42.2%. Er is geen sprake van selectieve respons omdat, deze verdeling ook optreedt wanneer er naar het ledenbestand van de vechtsportvereniging gekeken wordt: er zijn veel meer mannelijke dan vrouwelijke leden. Dit verschil in achterliggende

variabelen kan echter ook van invloed zijn geweest op de resultaten. Bij vervolgonderzoek dient getracht te worden de geslachtsverhouding in beide onderzoeken gelijk te houden.

Dit alles gezien, kan er dus in het algemeen gesteld worden dat dit onderzoek interessante kwesties aan het licht heeft gebracht waar nog nader onderzoek naar kan worden gedaan.

Bronnen

- Bandura, A., (1984). Recycling misconceptions of perceived self-efficacy. *Cognitive therapy and research*, 8 (3), 231-255.
- Banks, M. (1976). *Vragenlijst zelfvertrouwen*. Opgehaald: 20-12-2006 van Confidence, psychologisch advies bureau van <http://www.zelfvertrouwen.nl/page.php?page=367>
- Baumeister, R.F., Smart, L. & Boden, J. M., (1996). Relation of threatened egotism to violence and aggression: the dark side of high self-esteem. *Psychological Review*, 103 (1), 5-33.
- Danish, S.J., (1983). Musings about personal competence: the contribution of sports, health and fitness. *American Journal of Community Psychology*, 11 (3), 221-240.
- Eaton, D.K., Kann, L., Kinchen, S., Ross, M., Hawkins, J., Harris, W.A., Lowry, R., McManus, T., Chyen, D., Shanklin, S., Lim, C., Grunbaum, J.A., & Wechsler, H. (2006). *Youth Risk Behavior Surveillance - United States, 2005*. Atlanta: CDC
- Eggen, A.T.J., (2001). Slachtoffers van criminaliteit. In Centraal Bureau voor de Statistiek *Criminaliteit en rechtshandhaving* (blz. 54-79). Den Haag/Voorburg: WODC en CBS.
- GGD Nederland, (2005). *Aanpak en preventie van huishoudelijk geweld: een handleiding voor GGD'en*. Utrecht: GGD Nederland.
- Hoyle, R.H., Stephenson, M.T., Palmgreen, P., Pugzles Lorch, E., and Donohew, R.L., (2002). Reliability and validity of a brief measure of sensation seeking. *Personality and individual differences*, 32 (3), 410-414.
- Kamphuis, W., Vogelaar, A.L.W., (2007). Dreiging, waar loert het gevaar tijdens vredesoperaties? *Militaire Spectator*, 176 (7/8), 311-323.
- Kraus Whitbourne, S., (1986). Openness to experience, identity flexibility and life change in adults. *Journal of personality and social psychology*, 50 (1), 163-168.

- Maas-de Waal, C., (2004). Veiligheid, politie en justitie. In: *In het zicht van de toekomst, sociaal en cultureel rapport 2004* (456-497). Den Haag: SCP
- McAuley, E., Mihalko, S.L., & Bane, S.M., (1997). Exercise and self-esteem in middle aged adults: multidimensional relationships and physical fitness and self-efficacy influences. *Journal of behavioural medicine*, 20 (1), 67-83.
- McCrae, R.R., & Costa, P.T., (1985). Updating Norman's adequate taxonomy: Intelligence and personality dimensions in natural language and questionnaires. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, 710-721.
- Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties & Ministerie van Justitie, (2005). *Jaarrapportage veiligheid 2005*. Rijswijk: Artoos.
- Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, (2004). *Sociale veiligheid organiseren, naar herkenbaarheid in de publieke ruimte*. Den Haag: SDU uitgevers.
- Ryckman, R.M., Robbins, M.A., Thornton, B., & Cantrell, P., (1982). Development and validation of a physical self efficacy scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, (42), 891-900.
- Slanger, E., & Rudestam, K.E., (1997). Motivationa and disinhibition in high risk sports: sensation seeking and self-efficacy. *Journal of research in Personality*, 31, 355-374.
- StatLine (2007). *Buurtproblemen, onveiligheidsgevoelens en slachtofferschap*. Voorburg/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.
Opgehaald 5-2-2007 van:
<http://statline.cbs.nl/StatWeb/table.asp?HDR=T&LA=nl&DM=SLNL&PA=71402ned&D1=25-39&D2=a&D3=a&D4=a&STB=G1&LYR=G3:2,G2:0>
- StatLine (2006). Jongeren voelen zich vaker onveilig dan ouderen. Webmagazine CBS, 26 juni 2006. Opgehaald 21-8-2007 van:
<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/publicaties/artikelen/archief/2006/2006-1975-wm.htm>
- Stephenson, M.T., Hoyle, R.H., Palmgreen, P., & Slater, M.D., (2003). Brief measures of sensation seeking for screening and large-scale surveys. *Drug and alcohol*

dependence, 72, 279-286.

Theeboom, M., (2002). Vechtsporten, leren vechten of... leren niet te vechten? *Justitiële verkenningen, 28 (3), 72-82.*

Vanderveen, G.N.G. (1998). *De beleving van veiligheid in de metro; een beschrijving.* Rotterdam: Erasmus Universiteit.

Vanderveen, G.N.G. (2001). Nederland vroeger veiliger? De veranderde beleving van onveiligheid. *Justitiële Verkenningen, 7, (1), 24-48.*

Wittebrood, K., & Junger, M., (2002). Trends in violent crime: a comparison between police statistics and victimization surveys. *Social indicators research, 59, 153-173.*

Bijlage I

Vragenlijst